

ค่ายวัดสี่กุก และความตายของมังมหารธาก่อนการเสียกรุงของอยุธยา พ.ศ.2310*

SIKUK TEMPLE CAMP AND MANG MAHANARATHA DEATH BEFORE THE LOSS OF AYUTTHAYA IN 1767

พระปลัดระพิน พุทธิสารโ, ดิเรก ดวงลอย, มัลลิกา ภูมะธน

Phrapalad Raphin Buddhisar, Direk Duangloy, Mallika Phumathon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องค่ายวัดสี่กุก และความตายของมังมหารธาก่อนการเสียกรุงของอยุธยา พ.ศ.2310 มีวัตถุประสงค์ศึกษาถึงเหตุการณ์ในช่วงการเสียกรุงของอาณาจักรอยุธยา เนื่องด้วยวัดสี่กุก และความตายของแม่ทัพมังมหารธา โดยใช้การสำรวจเชิงพื้นที่ จากเอกสาร งานวิจัย นำเสนอในรูปแบบความเรียง ผลการศึกษาพบว่า วัดสี่กุกในปัจจุบัน ของอยุธยา ในอดีตเคยเป็นที่ตั้งค่ายของกองทัพพม่า โดยมีแม่ทัพใหญ่เป็นมังมหารธา จนกระทั่งเสียกรุงอยุธยาใน พ.ศ.2310 โดยก่อนเสียกรุงแม่ทัพมังมหารธาเสียชีวิต และมีหลักฐานว่ามีการสร้างเจดีย์ เพื่อเป็นอนุสรณ์ดังปรากฏในปัจจุบันที่วัดสี่กุก พระนครศรีอยุธยา

คำสำคัญ: ค่ายวัดสี่กุก; มังมหารธา; การเสียกรุงของอยุธยา

Abstract

The objective of the academic article on Wat Si Kuk Camp and the death of Mang Maha Naratha before the fall of Ayutthaya in 1767 is to study the events during the fall of the Ayutthaya kingdom due to Wat Sikuk and the death of General Mangmahanaratha Using spatial surveys from research documents presented in essay form. The study results found that Wat Sikuk, present in Ayutthaya, was once the base of the Burmese Army's camp. The commander-in-chief was the Great Naratha Until the loss of Ayutthaya in 1767; before losing the city, General Mang Maha Naratha died. There is evidence that a pagoda was built. as a memorial, as shown today at Wat Si Kuk Ayutthaya.

Keywords: Wat Si Kuk Camp; Mang Maha Naratha; The Loss of Ayutthaya

บทนำ

เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2562 เกิดอยากชิมสะตอแดนใต้จาก ชุมพรที่ญาติ ดร.สุวัฒน์ รักขันโท อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์ส่งมาให้ทางไปรษณีย์ พร้อมแจ้งทางไลน์ว่าใครประสงค์ชิมแจ้งได้ จึงประสานผ่านไลน์

*Received February 1, 2024; Revised March 5, 2024; Accepted April 1, 2024

พร้อมนัดหมายปลายทางเป็นร้านอาหารแกงใต้ พร้อมนัดแนะกันในเวลาเที่ยง เมนูวันนี้เป็นอาหารใต้ พร้อมเครื่องเคียงเป็นสละตอจากแดนไกล สมใจหมาย เข้ากับบรรยากาศ เมื่ออ้อมหน้าด้วยอาหารใต้และสละตอสมใจ (อยาก) จึงคิดต่อไปว่าจะไปทางไหนกัน หลวงพี่คมสันต์ (ผศ.) จากภาควิชาเศรษฐศาสตร์ร่วมทีมเดินทางหลังอ้อมกันแล้ว จึงได้บทสรุปปลายทางเป็น รัชชานา สถานที่ท่องเที่ยวที่สะท้อนกลิ่นอายของ “ท้องถิ่น” กลับการจัดการในยุคสมัยใหม่ เหมาะสำหรับผู้ชอบเสพ “สุนทรีย์” ในแบบ “ย้อนอดีต” แต่ในกรณีมี “ราก” เป็นลูกหลานชาวนาอย่างผู้เขียนก็ให้รู้สึกแปลกตาดี เพราะแต่เดิมคุ้นชินกับภาพ นาข้าวเพื่อกินข้าว แต่ที่ปรากฏตรงหน้า จะมีความต่างตรงที่ถูกทำไว้ “เสพ” ไม่ใช่วิถีชีวิตตามแบบอย่างที่เคยเป็น เมื่อไปเห็น “รัชชานา” จึงคิดตามคิดต่อและคิดเพิ่มได้ว่า นามีไว้ 1. เพื่อระลึกความคุ้นชินกับวิถีแห่งท้องถิ่น 2. สร้างประสบการณ์ใหม่สำหรับการเดินทาง ให้ผู้มาเยือนได้สะสมเป็น “ภาพ” ไว้สื่อสารสาธารณะว่าเคยไปมานะ 3. รวมทั้งเป็นการพักผ่อนหย่อนใจในแบบวิถีบ้าน ๆ ตามชื่อที่ตั้ง “รัชชานา” และ 4. เป็นการเพิ่มช่องทางทางธุรกิจ หรือมูลค่าเพิ่มจากสินทรัพย์ที่มี ทำนา และใช้นาเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่ม 5. เป็นการสร้างดีมานด์ (Demand) ตามภาษาเศรษฐศาสตร์ อันหมายถึงเพิ่มช่องทางในการบริโภค เพื่อให้เกิดการบริโภคจนกระทั่ง “นา” กลายเป็นสินค้าเพื่อการ “เสพ” มีเป้าประสงค์ปลายทางเป็น “สุนทรีย์” ความสุข ความสบายใจ เจริญหู เจริญตา พักผ่อน ที่นอกเหนือจากการผลิตข้าว เพื่อกินข้าวในแบบเดิม ตามกลไกทางเศรษฐศาสตร์ ที่ได้ยื่นเป็นรายการวิทยุในรศ. ดร.สุวัฒน์ รัชชานา ซึ่งเปิดให้ฟังระหว่างเดินทางร่วมกัน นาที่เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตข้าวในเชิงพาณิชย์อุตสาหกรรม จึงกลายเป็นแหล่งบันเทิงเรีงรมย์ คว้าจึงกลายเป็นองค์ประกอบหนึ่งในภาพถ่าย ที่ดูไม่ขัดเขินในปัจจุบันเมื่อเทียบกับยุคสมัยที่ผ่านมา ภายใต้แนวคิด “นา-ควาย-บ้านนอก” ในแบบ “ขวัญเรียม” แห่งทุ่งบางกะปิในนวนิยายขายดีของไม้ เมืองเดิม ในทศวรรษก่อน ๆ โลกทัศน์ของท้องถิ่นกลายเป็น “เทรน” ของการท่องเที่ยว เพื่อเสพชม ไม่ใช่แค่ผลิตข้าวกิน เพื่อการยังชีพและนาเชิงพาณิชย์ในยุคสมัยต่อมาเช่นเดิม จากนั้นเมื่อเสร็จแล้ว ก็ถามกันต่อว่าจะไปทางไหน หลวงพี่คมสันต์ ก็เสนอกลาย ๆ ว่า “วัดสีกุก” ประหนึ่งว่ามีข้อมูลและความสนใจเป็นการเฉพาะ พวกเราสายตาม ว่าอย่างไร ก็ตามนั้น จากจุด “รัชชานา” นั้นไปอีกสักพักใหญ่ ๆ สักไม่น่าจะเกิน 20 กิโลเมตรได้ พวกเราจึงไปจบที่วัดสีกุก ไม่มีคำตอบของการมา มีแต่ความสงสัยเล็ก ๆ ว่ามีอะไรที่นั่น ด้วยเหตุผลว่า ตัวเองเรียนประวัติศาสตร์เอเชีย ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ไทย จึงรู้แบบงู ๆ ปลา ๆ เมื่อเทียบกับอาจารย์ของผู้เขียนเอง เช่น พลับพลึง คงชนะ ที่มีผลงานด้านอยุธยาศึกษา ที่จะมีผลงานเกี่ยวกับอยุธยาศึกษาจำนวนมาก เช่น พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชุมชนเปอร์เซียอยุธยา (2537) พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชุมชนจามอยุธยา (2542) อยุธยาในฐานะเมืองศาสนา หลักฐานคือพระอุบาลีมหาเถระไปสืบศาสนาที่ศรีลังกา (2542) บทบาทของอยุธยาในฐานะที่เป็นเมืองท่า (2534) อิหร่านในอยุธยา โปรตุเกสในอยุธยา ตูรกีในอยุธยา ญี่ปุ่นในอยุธยา เป็นต้น หรือเพื่อนรหัสน้องอย่าง ดร.พรพรรณ โปรงจิตร แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เคยทำวิจัยเกี่ยวกับชุมชนนานาชาติที่อยุธยาไว้ “การอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนในสมัยอยุธยาที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์” (พรพรรณ โปรงจิตร, 2546) น่าจะตอบได้ดี แต่ในเมื่อมาแล้ว และการเรียนประวัติศาสตร์ถูกทำให้เชื่อว่า “ต้องรู้ประวัติศาสตร์” จึงทำท่า “สถาปนา” ความเชื่อนั้นไว้ ด้วยการ “ไม่ปฏิเสธ” พร้อมกับเรียนรู้เชิงพื้นที่กับผู้นำพา ทั้งสองท่านไปพร้อมกันที่ค่ายวัดสีกุก ไปพร้อม ๆ กัน

ภาพที่ 1 แหล่งท่องเที่ยวกลางท้องทุ่ง “เสพสุนทรียะในวิถีแห่งท้องทุ่งและธรรมชาติ
ที่มา: สุวัฒน์ รักขันโท, 2562

ทำไมต้องค่ายสีกุก

ผู้เขียนเมื่อไปถึงวัด เห็นว่าวัดมีกิจกรรมและการก่อสร้างศาสนสถานเป็นแบบรุ่นใหม่ สถาปัตยกรรมใหม่ มีการยกพื้นกุฏิแบบไม้ ที่น่าจะเป็นแบบเดิม ๆ ก่ออิฐฉาบปูนยกกุฏิให้สูงขึ้น เพื่อหนีน้ำ ใช้ประโยชน์ และการอนุรักษ์ ในแบบเดิมไว้ด้วย กุฏิโบสถ์วิหาร ถูกสร้างไว้ รองรับ “วัดพัฒนาตัวอย่าง” และวัดสีกุก ยังมีป้ายหน้ากุฏิว่าสำนักงาน เจ้าคณะอำเภอบางบาล และสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งที่ 2 ยืนยันว่าวัดมีความสำคัญในฐานะเป็น ศูนย์กลางการบริหารคณะสงฆ์ระดับอำเภอ รวมทั้งมีบุคคลที่ผู้เขียนรู้จัก คือพระมหาเฉลิมพล อชิต เลขาธิการเจ้าคณะอำเภอ และเจ้าอาวาสวัดโคกหิรัญ ที่เป็นนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และดำรงตำแหน่ง เลขาธิการคณะอำเภอแห่งนี้ด้วย เมื่อมาถึงเห็นทัศนียภาพของวัดก็ร่มรื่น เสนาสนะของวัดครบ รวมทั้งมีโรงเรียน อบรม ตั้งอยู่ในบริเวณวัด มีความสมบูรณ์ในเชิงกายภาพ และสิ่งใช้ภายในวัด

ภาพที่ 2 ภูมิทัศน์สถานวัดสีกุก ในปัจจุบันที่เป็นทั้งศาสนสถาน โบราณสถาน และสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด
แห่งที่ 2 ที่ผสมไปด้วยกลิ่นไอของสมัยกาลเชื่อมวิถีพัฒนาในปัจจุบันเจดีย์สร้าง ใน พ.ศ.2435 พ.ศ.2500 หลวงจบ
กระบวนยุทธได้นำบรมสารีริกธาตุจากอินเดียมาบรรจุในคราว 25 พุทธศตวรรษ

ที่มา: สุวัฒน์ รักขันโท, 2562

แต่สิ่งที่สำคัญสำหรับการมา ก็คือวัดสีกุก มีอะไรที่นอกเหนือจากนั้น ที่เป็นทั้งแหล่งสถานที่เนื่องด้วย ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ พุทธแบบนี้อาจยังไกล ถ้าบอกว่า “ค่ายสำคัญ” ในการทำให้กรุงศรีอยุธยาแตก ในครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ.2310 จนกระทั่งมีประวัติเนื่องไปถึงกรุงธนบุรี พระเจ้าตากมีจุดเริ่ม และจุดจบที่นี่ ถ้าบอกอย่างนี้ ความสำคัญของ “วัดสีกุก” จะเจิดจรัส และส่องแสงขึ้นมาทันที

ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ “วัดสีกุก” แห่งนี้เป็น “ค่าย” สำคัญของทหารในยุทธการล้อมกรุงศรีอยุธยา ระหว่าง พ.ศ.2307 ถึง พ.ศ.2310 หรือกรุงแตก แปลว่าป้อมค่าย เชียงเทิน ถูกสร้างขึ้นเพื่อรองรับการรับ

แบบยึดเยื้อ ซึ่งต่างไปจากเดิมที่รพุงช่วงหน้าฤดูเก็บเกี่ยว น้ำหลากก็กลับไป แต่การรบครั้งนี้เป็นการรบเพื่อยื้อเวลาและรอแตกหัก รวมทั้งสภาพภายในกรุงอ่อนแอ และไม่สามารถต้านทานได้ ดังนั้นวัดสีฎกจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นค่าย แล้วสำคัญอย่างไร หากมองในเชิงภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่ การที่ตั้งอยู่ริมน้ำ รูปเกือกม้า ในทางการทหารก็แปลว่าสีฎกมีชัยภูมิ ที่ดีตามหลักยุทธศาสตร์และใช้น้ำเป็นกำแพงธรรมชาติทั้ง 3 ด้าน เมื่อปิดด้านหน้าเสีย ก็ทำให้ค่ายแห่งนี้มีชัยภูมิที่ดีในทางการทหาร แต่อีกนัยหนึ่งก็เป็นพื้นที่ปิด ที่เหมาะแก่การป้องกันค่าย แล้วค่ายสีฎกจึงเลือกปิดตัวเอง ในเชิงค่ายทหารสนับสนุน หรืออาจเป็นทัพหลวง ก็ต้องคอยสนับสนุนทัพเล็ก ในการทำสงครามจรยุทธ์ ในสงครามปิดล้อมนั้น สีฎก จึงเหมือนเป็นพื้นที่หลัก หรือทัพหลวง จากนั้นก็รอเวลา ส่งกองทหารสนับสนุนไปตีป้อมค่ายตามเวลาที่เหมาะสม

ภาพที่ 3 “วัดสีฎก” เมื่อปี พ.ศ. 2449 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวง รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสต้นถึง 2 ครั้ง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยล้อมรอบ มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์ ถือเป็นโบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน สิ่งสำคัญภายในวัด ได้แก่ เจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบ องค์ใหญ่ 1 องค์ เจดีย์ย่อมุมไม้ยี่สิบสอง 3 องค์ อยู่ริมแม่น้ำน้อย อีกทั้งมีกุฏิสงฆ์เรือนไทยหมู่ ศาลาการเปรียญ และต้นสะตือ 300 ปี

ที่มา: สุวัฒน์ รักขันโท, 2562

ภาพที่ 4 ภูมิทัศน์สถานวัดสีฎก กับบทบาทนักสำรวจโบราณสถานรุ่นใหม่ กับภาพบอกเล่าเรื่องราวของค่ายสีฎก กับพัฒนาการของการตั้งวัดตั้งแต่ พ.ศ.2420

ที่มา: สุวัฒน์ รักขันโท, 2562

ใครอยู่ที่ค่ายวัดสีฎก

เมื่อพวกเราไปที่วัดสีฎก หลวงพีคมสันต์ พาเดินหาอะไรบางอย่าง ประหนึ่งเหมือนเป็น เวกเตอร์ ที่ตามหา พวกเราทั้งสองสายไม่ชัดเจน และก็เดินตามด้วยความสงสัยว่า ไปดูอะไร อย่างไร ประหนึ่งเหมือนตั้งคำถามในใจว่ามาทำไม กระนั้น แต่ก็ไม่ชัดเจนอง ไม่ฟ้องกัน เดินตามประหนึ่งผู้อยากรู้เหมือนกันว่ามาทำไม มาดูหอยไหม มา

หาเบอร์ ดูหมอ หรือเกิดระลึกชาติได้อย่างไร หรือมีใครไปเข้าฝัน ประหนึ่งว่ามาชุดเจ้าแม่ตะเคียน ชุดพระพุทธรูปโบราณ จากแรงอธิษฐานและการมาเข้าฝันกระนั้น

เมื่อไปถึงพบโบสถ์วิหาร เจดีย์ พิพิธภัณฑสถาน และแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจ แต่หลวงพี่คมสันต์ ก็พาเดินดูเจดีย์ และมีเจดีย์เรือนหม้ออีกร่วมกัน จึงเกิดคำถามว่าใครอยู่ที่เจดีย์

ประหนึ่งเหมือนถามว่าใครอยู่ที่ค่ายสิกก

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่าค่ายสิกกเป็นค่ายบัญชาการทัพของมังมหานรธาแม่ทัพพม่าที่พระเจ้ามังระมีพระบรมราชโองการให้ยกกองทัพลงมาทางเมืองทวายเข้าตีกรุงศรีอยุธยาทางด้านตะวันตกพร้อมกับเนเมียวสีหบดีแม่ทัพพม่าอีกคนหนึ่งพระเจ้ามังระมีพระบรมราชโองการให้ยกกองทัพเข้ามาทางเมืองเชียงใหม่ลงมาตีกรุงศรีอยุธยาทางด้านเหนือ โดยกองทัพของมังมหานรธายกกองทัพเข้ามาทางเมืองทวายประมาณพ.ศ. 2308 วางแผนที่จะเข้าตีกรุงศรีอยุธยาทางด้านตะวันตกและด้านใต้สกัดทางมิให้ไทยหาเครื่องศาสตราวุธและเสบียงอาหารมาทางทะเลได้จึงได้จัดแบ่งกองทัพออกเป็น 2 กองคือกองทัพกมิมังมหานรธาเป็นแม่ทัพเดินทางจากทวายเข้าตีเพชรบุรีราชบุรีกาญจนบุรีสุพรรณบุรีแล้วเข้าพระนครศรีอยุธยามาตั้งค่ายอยู่ที่บ้านสิกกอีกกองทัพหนึ่งเป็นกองทัพเรือมีเมษะระโบเป็นแม่ทัพยกมาทางแม่กลองท่าจีนเข้าตีเมืองธนบุรีจนทวายเข้าพระนครศรีอยุธยาตั้งค่ายอยู่ที่สามแยกบางไทรขนอนหลวงวัดโปรดสัตว์ซึ่งพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาได้บันทึกว่าพม่าล้วนมีใจบาปหมายขำมิได้ละอายแก่บาปให้รู้พลไปรื้อเอาอิฐโบสถ์วิหารน้อยใหญ่ทั้งปวงมาก่อกำแพงล้อมเป็นค่าย ส่วนกองทัพของเนเมียวสีหบดียกกองทัพมาทางเมืองเชียงใหม่ประมาณพ.ศ. 2307 เพื่อปราบกบฏล้านนาเข้าตีล้านช้างมุงหน้าลงมายังกรุงศรีอยุธยา ตั้งทัพอยู่ที่ปากน้ำพระประสะค่ายโพธิ์สามต้นมีแผนเข้าตีกรุงศรีอยุธยาทางด้านเหนือและด้านตะวันออก ทั้งสองกองทัพคือกองทัพของเนเมียวสีหบดีและมังมหานรธามีแผนที่จะเข้าตีกรุงศรีอยุธยาโดยรับคำบัญชาจากพระเจ้ามังระทั้งคู่ไม่มีใครเป็นแม่ทัพใหญ่บัญชาการทัพเป็นอิสระแก่กันทำให้กองทัพพม่าต้องใช้เวลापิดล้อมกรุงศรีอยุธยาอยู่นานจนกระทั่งย่างเข้าฤดูฝนพม่าต้องใช้เวลาปิดล้อมกรุงศรีอยุธยาอยู่นานจนกระทั่งย่างเข้าหน้าฝนพม่าต่างพากันร้องทุกข์ขอให้เลิกทัพกลับไปเพราะกลัวน้ำเหนือไหลหลากลงมาแต่มังมหานรธาไม่เห็นด้วยเนื่องจากเห็นว่ากรุงศรีอยุธยา กำลังขัดสนเสบียงอาหารและกระสุนดินดำเป็นโอกาสที่จะชนะได้จึงให้พวกทหารตระเตรียมทำไร่นานาที่ดอนเช่นโคกวัดตั้งค่ายรวบรวมเรือใหญ่น้อยเพื่อจะเข้าตีกรุงศรีอยุธยาในฤดูน้ำหลากแต่การตระเตรียมทำศึกค้างฤดูฝนยังไม่ทันแล้วเสร็จมังมหานรธาก็ป่วยถึงแก่ความตายที่ค่ายสิกกนี้พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาได้บันทึกว่าพม่านายทัพนายกองพม่าทุกๆ ค่ายมาพร้อมกันทำการปลงศพมังมหานรธาเสร็จแล้วให้ก่อพระเจดีย์บรรจุอัฐิไว้ในค่ายนี้การตายของมังมหานรธาเป็นประโยชน์แก่พม่าเป็นโทษแก่ฝ่ายไทยทำให้กองทัพพม่ามีแม่ทัพบัญชาการศึกเด็ดขาดแต่ผู้เดียวเนเมียวสีหบดีให้กองทัพพม่าตั้งค่ายรายล้อมกรุงศรีอยุธยาทั้งสี่ด้านปลูกหอรบเอาปืนยิงเข้าไปในพระนครให้ค่ายวัดกุฎีแดงวัดสามวิหารวัดมณฑปทำสะพานเชือกข้ามแม่น้ำตรงหัวรอที่ซึ่งลำน้ำแคบกว่าที่แห่งอื่นเข้าไปชุดอุโมงค์เผาธรรมากำแพงเมืองพม่ากำแพงเมืองทวายพม่าก็เอาพระนครเอาไฟเผาบ้านเรือนวัดวาอารามปราสาทราชมนเฑียรเก็บทรัพย์จับผู้คนไปเมืองพม่ากรุงศรีอยุธยาจึงเสียให้แก่พม่าเป็นครั้งที่สองซึ่งถึงกาลล่มสลายเมื่อภูบ้านเมืองได้แล้วต้องไปตั้งราชธานีใหม่ที่กรุงธนบุรี

ภาพที่ 5 หลวงที่คมสันต์พาสำรวจ เจตีย์ พร้อม เจตีย์บริวารที่มีความเชื่อว่าเป็นของ แม่ทัพผู้สร้างความสะดวกแล้วให้กับอยุธยา ก่อนเสียกรุงใน พ.ศ.2310
ที่มา: สุวัฒน์ รักขันโท, 2562

เกิดเหตุการณ์อะไรที่ค่ายสิกก

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ว่าไว้อย่างนั้น แต่เมื่อพวกเราไปที่วัดสิกก จึงสงสัยว่าทำไมวัดสิกก จึงกลายเป็นยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่สำคัญไปอย่างนั้น เมื่อดูหลักฐานต่อเนื่อง จึงทำให้หาหลักฐานมาประกอบเพิ่มเติมว่า มังมหานรธา (พม่า: မောင်နှာထာ, Maha Nawrahta) ได้รับการแต่งตั้งจากพระเจ้ามังระ ให้เป็นผู้คุมกองทัพฝ่ายใต้ 30,000 นาย และมังมหานรธาก็สามารถสนองพระบรมราชโองการได้เป็นอย่างดี มีหลักฐานว่า เป็นหนึ่งในขุนพลเอกของพระเจ้ามังระที่พระองค์ทรงไว้วางใจเป็นอย่างมาก มังมหานรธามักจะถูกเลือกเป็นบุคคลแรก ๆ ของพระเจ้ามังระทรงที่ใช้งาน ประหนึ่งรู้มือ รู้ใจ และรู้กัน โดยไม่คำนึงถึงอายุที่มากรวมทั้งเมื่อมีผู้คัดค้านไม่เห็นด้วยก็ตาม ในปี พ.ศ. 2308 พระเจ้ามังระได้ประกาศสงครามกับอยุธยา ซึ่งก็เป็นอีกครั้งที่พระองค์ทรงเลือกใช้มังมหานรธา ถึงขนาดปรารถนาที่ประชุมขุนนางว่า “การทำสงครามกับอยุธยาจะสำเร็จได้ต้องอาศัยมังมหานรธาเป็นผู้นำทัพอีกทางหนึ่ง”

แม้จะเดินทางช้าแต่กองทัพของเขานั้นกลับมีประสิทธิภาพมาก แม้กองทัพจากอยุธยาจะยกขึ้นมาต้านทาน เขาก็ยังสงบนิ่งสามารถหาทางรับ และรุกตอบโต้ได้อย่างมีวินัย ทำให้ตลอดเส้นทางแทบไม่พ่ายแพ้แก่ผู้ใดเลย จนสามารถล้อมกรุงศรีอยุธยาเอาไว้ได้ใน พ.ศ. 2309 ก่อนเนเมียวสีหบดีจะยกมาสมทบในปีเดียวกัน กองทัพของทั้งคู่สามารถปิดล้อมเพื่อโดดเดี่ยวอยุธยาจากการช่วยเหลือทั้งทางเหนือและใต้ได้อย่างสมบูรณ์ร่วม 14 เดือน แต่เขาต้องมาเสียชีวิตเพียงไม่กี่สัปดาห์ก่อนที่กองทัพพม่าจะประสบความสำเร็จในการพิชิตกรุงศรีอยุธยา

ภาพที่ 6 นักสำรวจ ผู้มีความสนใจใคร่รู้เป็นมุดหมาย ผศ.คมสันต์ กับการเดินตามรอย “มังมหานรธา” ที่วัดสิกก
ที่มา: สุวัฒน์ รักขันโท, 2562

กรุงศรีอยุธยาแตกที่ด้วยค่ายสิกกุอย่างนั้นหรือไม่ ?

โดยในขณะที่กำลังป่วยม้ามหันธรรารู้แล้วว่า ไม่มีเวลาสำหรับการล้อมกรุงอีกต่อไปแล้ว เพราะศึกกับจีนก็ซี้ชะตากรุงอังวะเช่นกัน ก่อนจะสิ้นใจไม่นานเขาได้บอกแผนสุดท้ายให้แก่เนเมียวสีหบดี วิธีที่จะปิดฉากกรุงศรีอยุธยาโดยใช้ระยะเวลาสั้นที่สุด นั่นคือการซุกรากกำแพงเมืองแล้วสูมด้วยไฟ ท่านก็สามารถพิชิตกรุงศรีอยุธยาได้ในครานี้ดังปรากฏในงาน จรรยา ประชิตโรมรัน. การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 พ.ศ. 2310 ดังที่ให้ข้อมูลในตอนนี้อย่าง

“...ครั้นถึงวันที่ 7 เมษายน พ.ศ. 231] เวลาประมาณบ่ายสามโมง พม่าจุดไฟสูมรากกำแพงเมืองตรงหัวรอที่ริมป้อมมหาชัย และยิงปืนใหญ่ระดมเข้าไปในพระนคร จากบรรดาค่ายที่รายล้อมทุกค่าย พอเปลวพลบค่ำกำแพงเมืองตรงที่เอาไฟสูมทรุดลง เวลา 2 ทุ่ม แม่ทัพพม่ายิงปืนเป็นสัญญาณให้ทหารเข้าพระนครพร้อมกันทุกด้าน พม่าเอาบันไดปืนพาดเข้ามาได้ตรงที่กำแพงทรุดนั้นก่อน ทหารอยุธยาที่รักษาหน้าที่เหลือกำลังจะต่อสู้ พม่าก็สามารถเข้าพระนครได้ในเวลาค่ำวันนั้นทุกทาง...”

นอกจากนี้ยังมีงานให้ข้อมูลเนื่องเกี่ยวกับเหตุการณ์ในช่วงการเสียกรุงในครั้งที่ 2 ใว้อีกหลายท่าน เช่น สุเนตร ชุตินธรานนท์ (2541) ได้กล่าวว่า สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2310) : ศึกษาจากพงศาวดารพม่าฉบับราชวงศ์คองบอง หรือในงานของ อนันต์ อมรรตย์ (2510) คำให้การชาวกรุงเก่า รวมทั้งงานของกรมศิลปากร (2515) คำให้การของชาวกรุงเก่า คำให้การของขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประดิษฐ์อักษรนิติ รวมทั้งในงานของ Pamaree Surakiat. (2006) “The Changing Nature of Conflict between Burma and Siam as seen from the Growth and Development of Burmese States from the 16th to the 19th Centuries” จากข้อมูลที่ยกมาผ่านผู้ที่ได้ศึกษาไว้เป็นการสะท้อนข้อมูลและข้อเท็จจริงทางประวัติ ซึ่งไม่ได้นำมาเล่าเพราะมีการศึกษาไว้มาก ผากไปศึกษาต่อกันตามอัธยาศัยต่อไป

ความตาย เจดีย์ และข้อเท็จ ข้อจริงเกี่ยวกับแม่ทัพที่ค่ายสิกกุ

เมื่อพวกเราไปดูพบเจดีย์ พบศาลมรุปีน และรูปทหารยืน เล็ก และมีป้ายบอกว่าม้ามหันธรร่า เหมือนบอกว่าตรงนี้เป็นอนุสรณ์สถานสำคัญของแม่ทัพพม่า และเป็นการสร้างอนุสรณ์สถาน ประหนึ่งเจิ้งเหอ (Zhèng Hé ค.ศ.1371-1433) ที่มีศาลข่าปอกง ที่วัดพนัญเชิง หรือวัดกัลยาณมิตร เป็นอนุสรณ์สถานเชื่อมถึงการมาของ “เจิ้งเหอ” นักเดินเรือชาวจีน ที่มีประวัติว่าเคยมาเยือนอยุธยาในช่วงรุ่งเรืองกับความเป็นชุมชนนานาชาติ และจุดยุทธศาสตร์สำคัญทางการค้าของช่วงก่อนที่กรุงศรีจะแตกใน พ.ศ.2310

ม้ามหันธรร่าเสียชีวิตในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2310 ที่ค่ายสิกกุ โดยพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา บันทึกว่า นายทัพนายกองทุก ๆ ค่าย ช่วยกันปลงศพม้ามหันธรร่าเสร็จแล้วให้ก่อพระเจดีย์บรรจุอัฐิไว้ที่ค่ายนี้ส่วนอีกหลักฐานของ GE Harvey (1925) ที่เขียนเรื่องHistory of Burma ให้ข้อมูลว่า เมื่อพระเจ้ามังระทรงทราบถึงการเสียชีวิตของม้ามหันธรร่า ก็ได้มีพระราชโองการให้จัดฝังร่างเขาอย่างสมเกียรติเป็นพิเศษ ประเด็นนี้อาจชวนคิดเล่น ๆ ย้อนทวนกับหลักฐาน กับเจดีย์ที่สร้างอยู่ว่า ตกลงตาแล้วนำศพกลับไปฝังที่พม่า หรือตายแล้วฝังที่นี่ หรือตายแล้วเผาแล้วบรรจุอัฐิธาตุไว้ที่นี่ ทำเป็นสัญลักษณ์ หรือพระเจ้าแผ่นดินพม่าทำหนังสือบอกแจ้งให้จัดการศพอย่างสมเกียรติ ในฐานะเป็นแม่ทัพนายกอง จะฝังแบบไม่มีที่ มีทางดูจะกระไรอยู่ หรือตายที่อยุธยา เภา

ที่อยู่อาศัย แต่ให้จัดอย่างสมเกียรติในฐานะแม่ทัพพม่า จัดแบบไม่มีศพแต่ทำให้เป็นการเฉลิมเกียรติที่หงษา อย่างนั้นหรือไม่? ไม่มีหลักฐานเพียงแต่คิดต่อบนฐานของความเป็น คงต้องไปดูหลักฐานฝั่งพม่าว่ามีการบันทึกเหตุการณ์นี้ไว้อย่างไร ประหนึ่งยืนยันต่อความตาย สถานที่ตาย และวิธีการหลังความตาย ทั้งหมดปรากฏเป็นหลักฐานที่สืบค้นได้ จากนักประวัติศาสตร์ หรือข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์กันไป เอาหลักฐานที่มีอยู่

ภาพที่ 7 พระครูชินธรรมภรณ์ (ประยูร ชินปุตโต) เจ้าอาวาสวัดสี่กุก ขณะให้ข้อมูลผ่านการเล่าเรื่อง และกำลังตรวจคุมงานศาลาคู่เมรุ ที่ควบหลายตำแหน่ง เจ้าอาวาส เจ้าสำนักปฏิบัติธรรม และโพรมณคุมงานก่อสร้าง

ที่มา: สุวัฒน์ รักขันโท, 2562

สุรียารอน คำแล้ว ขอลา ที่วัดสี่กุก

เมื่อพวกเราเดินออกมาจากเจดีย์ เรียบร้อยแล้ว ก็มาพบหลวงพ่เจ้าอาวาส พระครูชินธรรมภรณ์ ที่เจ้าอาวาส เป็นทั้งเจ้าคณะอำเภอบางบาล และผู้ตรวจงานที่กำลังก่อสร้างศาลาคู่เมรุ สอบถามได้ข้อมูลในหลาย ๆ เรื่อง เช่น หลวงพ่อก็ไม่ยืนยันเรื่องข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจดีย์ และเล่าต่อไปว่า แล้วเจดีย์กรมศิลปมาขอ แต่ไม่ได้ยกให้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน จึงไม่ได้มีการบูรณะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สะท้อนที่คณะได้ประการหนึ่งก็คือ (1) การบริหารงานที่ไม่ได้บูรณาการร่วมกันระหว่างวัด และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวกับการบูรณะรักษาโบราณสถาน รวมทั้งการขัดกันของกฎหมายโบราณสถาน อันหมายถึงขึ้นทะเบียนเป็นชั้นๆ แล้วบริหารจัดการไม่ได้ กรณีของวัดที่เป็นเจ้าของพื้นที่ แต่พอบริหารจัดการไป ก็เป็นข้อพิพาท ดังกรณีวัดกัลยาณมิตร ที่เป็นข้อเท็จจริงของเหตุการณ์บ้านเมืองที่ผ่านมา

1. การจัดการโบราณสถานจึงต้องมีแนวความรู้ ในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์ในเรื่องการรักษาแหล่งโบราณสถาน ดังมีงานวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์โบราณสถานเวียงกุมกามตำบลท่าวังตาล อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ที่พบผลจากการวิจัยว่า

“...พระสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์โบราณสถานเวียงกุมกาม โดยมุ่งเน้นในด้านการดูแลรักษาอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ด้านการให้ความรู้ในการดูแลรักษาอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และด้านความร่วมมือในการดูแลรักษาอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ร่วมกับหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน กลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง...”

หรือในงานของ ศักดิ์ชัย สายสิงห์ (2556) การอนุรักษ์โบราณสถาน ศาสนสถาน ปัญหาและแนวทางแก้ไขที่เสนอเป็นแนวคิดไว้ว่า

“...งานดูแลรักษาศาสนสถานและโบราณสถานเป็นงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และกรมศิลปากรปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ความขัดแย้งระหว่างการพัฒนาการกับ

อนุรักษ์ กรมศิลปากรมีปัญหาเรื่องขาดกำลังคน งบประมาณ ใช้วิธีจ้างบริษัทรับเหมาบูรณ
โบราณสถาน ส่วนปัญหาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รวมทั้งปัญหาของวัดคือ ความ
ต้องการใช้โบราณสถานและต้องการพัฒนาพื้นที่ในวัด เหตุผลหนึ่งก็เพื่อทำนุบำรุง
พระพุทธศาสนา

แนวทางการแก้ไขปัญหา คือ ทั้ง 2 ฝ่ายควรเคารพกฎระเบียบที่ควรปฏิบัติ กรมศิลปากรควร
พัฒนาบุคลากรด้านการอนุรักษ์ ปรับระบบงาน สร้างความรู้ความเข้าใจกับวัดและชุมชนให้เห็นคุณค่า
ของโบราณสถาน วัดก็ควรมีความรู้ความเข้าใจกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และมีความรู้ด้านศิลปกรรม
ไม่ควรแสวงผลประโยชน์จากโบราณสถาน ศาสนสถาน เห็นความสำคัญของมรดกของส่วนร่วมมากกว่า
ผลประโยชน์ และร่วมกันดูแลรักษาให้คงอยู่สืบไป...”

ดังนั้นความรู้ ต่อสิ่งรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นในเรื่องการอนุรักษ์และการรักษาไว้ (1) ความรู้ใน
เรื่องโบราณสถาน (2) การประสานความร่วมมือในการอนุรักษ์ร่วมกัน (3) การเห็นความสำคัญของแหล่ง
โบราณสถาน (4) การสร้างประโยชน์จากโบราณสถานนั้น ทำให้เกิดการเห็นความสำคัญและมองเห็นประโยชน์ที่
เกิดขึ้น

2. ต้องจัดการโบราณสถานบนพื้นฐานของความรู้ คือจัดแล้วต้องทำแบบมีความรู้ ไม่ใช่จัดไปแบบตามมี
ตามเกิดไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ หรือแนวทางที่ไม่ได้เอื้อประโยชน์ต่อใคร หรือกลุ่มใด แต่อย่างใดไม่ ? มีการ
ประสานเป็นชุดความรู้ ความจริงร่วมกันเพื่อปฏิบัติอย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ในองค์รวม ดังปรากฏแนวคิด
ในงานของ กรรณิการ์ สุธีรัตนภิรมณ์ (2549) พัฒนาการแนวคิด และวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทยที่
เสนอเป็นแนวคิดไว้ว่า

“.....พัฒนาการแนวคิดและวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทย แสดงให้เห็นภาพ
ลำดับการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนสภาพทางสังคม
และวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดและวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานนั้นๆ ซึ่งแนวคิดการอนุรักษ์
ของไทยในอดีต ก่อนรัชกาลที่ 4 เป็นการอนุรักษ์ตามคติความเชื่อทางศาสนาและถูกใช้เป็น
เครื่องมือของระบบการปกครองของกษัตริย์เป็นสำคัญ ในขณะที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ในเวลาหลัง
รัชกาลที่ 4 ยังคงเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ปกครองในการสร้างเอกลักษณ์ สร้างวัฒนธรรมของ
ชาติ และเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สำหรับวิธีการอนุรักษ์นั้นพบว่าอิทธิพลแนวคิด
จากตะวันตกมีอิทธิพลต่อวิธีการอนุรักษ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นไป และใช้วิธีการปฏิบัติตาม
หลักสากล โดยยังไม่มีแนวคิดและวิธีการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยจนกระทั่งถึง
ปัจจุบัน...”

จัดโบราณสถานบนพื้นฐานของความรู้ และใช้ความรู้เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกเพื่อการปฏิบัติ ย่อมจะเป็นประโยชน์
สำหรับองค์ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานโดยตรง และการพัฒนาโบราณสถานให้เป็นประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์และ
สร้างมูลค่าเพิ่มจากโบราณสถานนั้น ๆ ได้ด้วยเช่นกัน

3. การบริหารจัดการร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ และเจ้าของพื้นที่ (วัด) ในการการบูรณะวัดให้เป็น
ศาสนสถานของส่วนรวมและเป็นประโยชน์ร่วมกัน และใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว หรือมีการเข้าไปบริหารการ
ท่องเที่ยวร่วมกันในเชิงประวัติศาสตร์ชาติอันสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ให้เป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ เมือง
แห่งการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก แล้วจัดให้มีการท่องเที่ยวแบบองค์รวม เส้นทางเดินทางทัพ แหล่งวัดสำคัญ

ในทางประวัติศาสตร์ หรืออื่นใดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในองค์รวมด้วยเช่นกัน ดังในงานศึกษาของ สิทธิพร ภิรมย์รัตน์ (Sitthiporn Piromrueen, 1984) ที่ศึกษาเรื่อง “การแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์การพัฒนา : กลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาเมืองและอนุรักษ์โบราณสถาน” ที่เสนอแนวคิดในเรื่องการแลกเปลี่ยนสิทธิ์ในการเป็นผู้ดูแลโบราณสถานให้เกิดขึ้นแก่วัด หรือเอกชนที่มีความประสงค์จะบูรณะและใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและความรู้สามารถกระทำได้ และคาดว่าจะประโยชน์มากกว่า หรือในงานของพระมหามงคลกานต์ จิตฺตมโฆ (2561) “การบริหารจัดการโบราณสถานในวัดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ที่ผู้เขียนได้เสนอว่า

“...เจ้าอาวาสในการบริหารวัด จึงต้องการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมและมีการพัฒนาที่ยั่งยืนในรูปแบบของการอนุรักษ์ในเชิงวัฒนธรรมและอนุรักษ์โบราณสถานอันเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถานที่นั้น ๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะเข้าใจ และให้การร่วมมือของเจ้าของถิ่นอันมีประชาชนและองค์กรท้องถิ่น โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้นำและสร้างความเข้าใจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวัดให้เกิดขึ้นต่อไป...”

พลบค่ำย่ำราตรี

การเดินทางสำหรับเสพสุนทรียะผ่าน “นาข้าว” ที่กลายเป็น “วิถี” ของคนทำงานใน สำนักงานที่ไม่ได้อยู่ในท้องถิ่นแบบเดิม กลายเป็นเทรนและวิถีอย่างใหม่ ของการ “เสพ” ที่มีเป้าหมาย เพื่อ “สุนทรียะ” ก็สำเร็จเสร็จไว้อีกวันหนึ่ง ในส่วนของประวัติศาสตร์ชาติ ที่เนื่องด้วยความสนใจ ค่ายสีกุก กับความ “ลุ่ม” สลายของอยุธยา ที่น่าสนใจเนื่องด้วยตัวบุคคล “มหานรธา” ที่เป็นทั้งแม่ทัพ นักต่อสู้ และนักวางแผน ตายเป็นข้อเท็จจริง ส่วนความตายป่วยตาย เพราะชราภาพ หรือแก่แล้ว หรือประวัติศาสตร์กระซิบ ฤควางยาเพื่อแย่งชิงผลงาน แล้วใครจะวางตายแล้วใครได้ประโยชน์ ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจ คือทุกอย่างเป็นไปได้ เพราะความตายถูกใช้เป็นเครื่องมือในการยุติหยุดความเคลื่อนไหว ตายแล้วจบ แต่อีกนัยหนึ่งความตายอาจเป็นนิยามของการเริ่มต้นของคนอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากผู้ตายก็เป็นได้ รวมไปถึง ตายแล้วฝังที่เจดีย์แห่งนี้ดังปรากฏเจดีย์อยู่ 2 แห่ง หรือนำกลับไปทำศพในแบบมหาเสนาย์อำมาตย์ ที่เมืองหงษา ยังไม่มีคำตอบ ก็สืบค้นกันต่อไป จนกว่าจะได้ข้อมูล อาจมีบางทัศนะว่าเป็นพม่าแล้วมาต่ออยุธยา แปลว่าผู้ร้าย จะศึกษาไปทำไม หรือทำศาล เคารพสักการะไปทำไม ก็ต้องตอบว่าในเชิงความเชื่อแบบชาตินิยมก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ในเชิงข้อเท็จจริงเพื่อการศึกษาอีกเรื่องหนึ่ง แต่ทั้งหมดเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในเรื่องหนึ่งจะห้ามรัก ห้ามรังเกียจ ก็คงเป็นไปได้ เพราะคนเราเชื่อและชอบไม่เหมือนกัน แต่ทั้งหมดยืนยันแนวคิดเรื่อง “อนิจลักษณะ” ที่ภาษาฝรั่งใช้คำว่า Dynamic ที่สรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจังของมัน เช่นนั่นเอง แต่ให้มี “ท่าที” ทางปัญญาในการมองและทำความเข้าใจต่อข้อเท็จจริงนั้น จะทำให้เบาและเข้าใจมากยิ่งขึ้น การเดินทางสายสัญจร จุดเริ่มต้นด้วย สะตอชุมพร แนมด้วยอาหารเมนูสายใต้ นาข้าวที่มีไว้เพื่อการเสพสุนทรียะ และความตายกับเจดีย์ ของคนที่เชื่อว่าตายไปแล้ว “มังมหานรธา” ที่วัดสีกุก เป็นอาหารใจ สำหรับการเรียนรู้ประจำวัน จากนั้นจึงเดินทางกลับ

ภาพที่ 8 สะตอ ชุมพร จาก ดร.สุวัฒน์ ก่อนไปสู่มenuสะตอผัดกุ้ง เมนูเปิดตัวสะตอ กับการเดินทางที่วัดสี่กุก และเมนูปิดหลังการเดินทางหลังแยกย้ายกันในยามเย็นมืด

สรุป

การเดินทางสำรวจพื้นที่วัดสี่กุก เป็นการสำรวจเพื่อแสวงหาความรู้เชิงพื้นที่ โดยวัดสี่กุก เป็นพื้นที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์ ที่มีประวัติความเป็นมาสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ของชาติไทยและอยุธยาในอดีต โดยวัดสี่กุกเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนา ที่เคยเป็นที่ตั้งทัพของพม่าก่อนการเสียกรุง โดยมีมังมหานรธา เป็นแม่ทัพก่อนการเสียกรุงของอยุธยา พ.ศ.2310 และเสียชีวิตในช่วงรอยต่อการเสียกรุง โดยมีการสร้างเจดีย์เพื่อเป็นอนุสรณ์สถานในวัดสี่กุกอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน ในส่วนของการจัดการควรให้วัดเป็นโบราณสถานที่มีข้อมูลความรู้หรือเป็นแหล่งให้ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ทั้งต้องให้บริหารร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและวัด เพื่อให้เป็นทั้งโบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเป็นประโยชน์ทั้งเชิงมูลค่าจากการท่องเที่ยวและการให้ความรู้เป็นคุณค่าจากโบราณสถานและแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2515). *คำให้การของชาวกรุงเก่า คำให้การของขุนหลวงหาวัด และพระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประดิษฐ์อักษรนิติ*. กรุงเทพฯ: คลังภาษา.
- กรรณิการ์ สุธีรัตนภิรมณ์. (2549). พัฒนาการแนวคิด และวิธีการอนุรักษ์โบราณสถานในประเทศไทย. *คำขวัญวิชาการ*, 5(2), 133-148.
- พรพรรณ โปรงจิต. (2546). *การอพยพเคลื่อนย้ายของกลุ่มชนในสมัยอยุธยาที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ไทย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พลับพลึง คงชนะ. (2537). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชุมชนเปอร์เซียอยุธยา. *วารสารเมืองโบราณ*, 20(3), 25-34.
- _____. (2542). พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ชุมชนจามอยุธยา. *วารสารประวัติศาสตร์*, (2542), 67-80.
- _____. (2545). หมู่บ้านโปรตุเกสที่เมืองสิริเยม. *วารสารประวัติศาสตร์*, (2545), 65-75.
- _____. (2534). บทบาทของอยุธยาในฐานะที่เป็นเมืองท่า. *วารสารประวัติศาสตร์*, (2534), 18-27.
- พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม, (2561). การบริหารจัดการโบราณสถานในวัดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 13(2), 71-79.

- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2556). การอนุรักษ์โบราณสถาน ศาสนสถาน ปัญหาและแนวทางแก้ไข. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 20(1), 59-74.
- สุนทร ชูตินธรรานนท์. (2541). *สงครามคราวเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2310) : ศึกษาจากพงศาวดารพม่า ฉบับราชวงศ์คองบอง*. กรุงเทพฯ: สยาม.
- อนันต์ อมรรตัย. (2510). *คำให้การชาวกรุงเก่า*. กรุงเทพฯ : จดหมายเหตุ.
- Harvey, G. (1925). *History of Burma*. London: Frank Cass & Co. Ltd.
- Pamaree, S. (2006). *The Changing Nature of Conflict between Burma and Siam as seen from the Growth and Development of Burmese States from the 16th to the 19th Centuries*. Singapore: Asia Research Institute.
- Sitthiporn, P. (1984). Transfer of Development Rights: New Tool and Technique for Urban Development and Historic Preservation. *NAJUA: Architecture, Design and Built Environment*, 4(1984), 165-178.